

Handlingsplan
for
Fiskeplejen
2015

Fødevarerminister Dan Jørgensens vision for lyst- og fritidsfiskeri

Fødevarerminister Dan Jørgensen inviterede lørdag den 6. september 2014 til konference om vision for lyst- og fritidsfiskeri. Til konferencen samledes centrale aktører fra bl.a. lyst- og fritidsfiskerorganisationer, erhverv, forskere, kommuner, grønne organisationer m.fl. for at skabe debat om lyst- og fritidsfiskeri og igangsætte en kort proces om udvikling af en vision for lyst- og fritidsfiskeri og en handlingsplan med nye initiativer.

Lyst- og fritidsfiskeri udøves til glæde for rigtig mange mennesker overalt ved de danske kyster, i vandløb og i søer. Danmark skal være et "smørhul" for både lystfiskere og fritidsfiskere med fantastiske fiskevande kystnært og i ferskvand – og som tiltrækker mange turister. Fiskeri er en meningsfuld hobby, som giver livskvalitet, kan foregå på miljømæssige vilkår, og som endda er vigtig for Danmarks samfundsøkonomi.

Den 22. november 2014 offentliggjorde Dan Jørgensen en vision, der indeholder en handlingsplan med konkrete initiativer, som skal give flere fisk til lyst- og fritidsfiskeri – og som skal styrke turismen, samfundsøkonomien og naturoplevelsen:

http://fvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/1Vision_for_fremtidens_lyst-og_fritidsfiskeri-samlet_3.pdf

Også Fiskeplejen skal gennem den årlige Handlingsplan for Fiskepleje understøtte visionen om at fremme lyst- og fritidsfiskeri.

Fiskeplejens formål og indhold

Formål

Fiskeplejen har til formål at fremme den naturlige reproduktion af fiskebestandene (§ 61 i lov om fiskeri og fiskeopdræt (fiskeriloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 978 af 26. september 2008). Indsatsen omfatter udsætning af fiskeyngel, sættefisk og forbedring af fiskenes leveforhold (biotopforbedringer) samt foranstaltninger og forskning, der i øvrigt har betydning for den naturlige reproduktion, vækst mv. af fiskebestandene. Midlerne anvendes endvidere til administration og information om Fiskeplejen og fisketegnordningen for lyst- og fritidsfiskere. Det er desuden muligt at anvende midlerne til kontrol med overholdelse af reglerne for lystfisker- og fritidsfiskertegn.

Med henblik på at fremme den naturlige reproduktion af fiskebestandene indeholder Handlingsplanen for Fiskepleje 2015 projekter vedrørende udsætning af fisk, vandløbsrestaurering samt målrettede og konkrete forskningsprojekter, som medvirker til at fremme mulighederne for fiskeri og forbedre fiskenes gydeforhold og opvækstmuligheder.

Det er af stor betydning for den samlede Fiskepleje, at indsatsen ikke griber utilsigtet ind over for naturen og de vilde bestande. Begreber som bærekapacitet (dvs. hvor mange fisk kan der være på en given lokalitet), autenticitet (hvilke fiskearter er oprindeligt hjemmehørende i det pågældende område) og forsigtighedsprincippet (dvs. at udsætninger suspenderes pga. usikkerhed om f.eks. fiskenes genetiske oprindelse eller de miljømæssige effekter af udsætningerne), er vigtige værktøjer for at undgå at fiskeudsætninger medfører skader på naturen og de vilde fiskebestande.

Aktiviteterne De ansvarlige for Fiskeplejen har siden starten i 1987 været opmærksomme på disse krav. Det vidensgrundlag, der er nødvendigt for Fiskeplejen sikres løbende gennem forskningsaktiviteter. Fiskeplejens opfattelse og praktiske gennemførelse af udsætninger er i overensstemmelse med forsigtighedsprincippet, således at der ikke foretages udsætninger, der risikerer at resultere i utilsigtede forandringer af det naturlige miljø.

Fiskeplejens anvendelse af forsigtighedsprincippet er i overensstemmelse med målsætningen om mangfoldighed og naturbeskyttelse som opfølgning på Biodiversitetskonventionen. Forskning og overvågning er afgørende for arbejdet med at bevare og beskytte naturen.

Rådgivning Rådgivning om Fiskeplejen sker i Udvalget for Rekreativt Fiskeri, Ferskvandsfiskeri og Fiskepleje – det såkaldte § 7-udvalg. Udvalget er bredt sammensat af "brugere", dvs. lystfiskere, fritidsfiskere, bierhvervsfiskere og erhvervsfiskere. Desuden er Danmarks Naturfredningsforening, Landbrug og Fødevarer, Dansk Akvakultur og Kommunernes Landsforening repræsenteret samt de myndigheder, der er ansvarlige for fiskeri og natur- og miljøforhold, dvs. Miljøministeriet v/Naturstyrelsen og Fødevareministeriet. Udvalget rådgiver om anvendelse af fiskeplejemidlerne. Desuden drøftes, hvorledes hensynet til sunde fiskebestande varetages bredt i de øvrige dispositioner, der gennemføres i henhold til fiskeriloven. Herudover formuleres der ønsker til relevante miljøforanstaltninger mv.

Der er en bred erkendelse af, at Fiskeplejens formål – at fremme den naturlige reproduktion af fiskebestandene – ikke kan opnås alene ved udsætninger af fisk, hvorfor Fiskeplejen i høj grad må baseres på andre aktiviteter end alene udsætninger.

§ 7-udvalget bidrager via sin brede sammensætning til at formulere forventningerne til andre aktiviteter i samfundet, som berører fiskebestandene på samme måde, som samfundet i øvrigt har forventninger til Fiskeplejen.

Handlingsplanen for Fiskeplejen 2015 beskriver, hvilke midler der afsættes til bestandsophjælpning, tilskud til biotopforbedring (vandløbsforbedring), monitorering (undersøgelser i forbindelse hermed), rådgivning, forskning og administration.

Perspektiver

Flerårige Handlingsplaner Siden 2002 har Handlingsplaner på baggrund af drøftelser i § 7-udvalget været baseret på flerårige programmer inden for hele Fiskeplejens aktivitetsområde.

Bilag 11 viser Fiskeplejens samlede aktivitetsramme for 2015. De prioriterede forskningsaktiviteter iværksættes løbende, og for de enkelte år er der balance mellem bestandsophjælpning, forskning og rådgivning. Kun de aktiviteter, der fortsættes/iværksættes i 2015, er beskrevet i detaljer i nærværende plan.

Det økonomiske grundlag og baggrund

Selvfinansieret Fiskeplejeordningen er selvfinansieret via indtægterne fra lystfisker- og fritidsfiskertegnene.

Indtægterne fra lystfisker- og fritidsfiskertegn i 2015 forventes at beløbe sig til ca. 41 mio. kr. Hertil kommer tilbageførte uforbrugte midler fra 2014, der forventes at udgøre ca. 1,2 mio. kr. Det maksimale økonomiske grundlag for aktiviteterne i 2015 bliver således i alt ca. 42,2 mio. kr. Der kan være en vis usikkerhed omkring indtægterne og størrelsen af det overførte beløb.

Indtægter Tabellen nedenfor viser udviklingen fra 2014 til 2015 i det økonomiske grundlag. Det skal bemærkes, at tallene er baseret på finanslovstal.

Indtægt i mio. kr.:	2014	2015
Lystfiskertegn	31,5	30,9
Fritidsfiskertegn	10,5	10,1
Overførte midler	1,2	1,2
Finanslovsmidler i alt:	43,3	42,2

Tallene er baseret på oplysninger fra bilag 2.

Aktiviteter i 2015

Nye projekter

I september 2013 blev der under Fiskeplejen afholdt et seminarmøde om Fremtidens Fiskepleje, hvor fiskeriets organisationer drøftede den hidtidige udvikling inden for fiskeplejen samt forslag til hvordan Fiskeplejen fortsat kan hjælpe med at fremme den naturlige reproduktion af fiskebestandene. Med baggrund i bl.a. disse forslag, gennemføres der i perioden 2014-2016 en række nye forsknings- og undersøgelsesaktiviteter, ligesom en række nuværende aktiviteter fortsættes.

Vandløbs-restaurering

Vandløbsrestaureringen har til formål at etablere eller forbedre vandrefiskenes passagemuligheder og gydeforhold i vandsystemer, således at den naturlige reproduktion forbedres.

Udover bidrag til kommunernes vandløbsrestaurering på 10 mio. kr., afsættes af fiskeplejemidlerne 500.000 kr. til mindre restaureringsprojekter, der gennemføres med indsats fra lokale fiskeriforeninger. Tilskud til disse mindre projekter skal alene dække materialer.

Med baggrund i drøftelse i det rådgivende § 7-udvalg vil der desuden fortsat være åbenhed overfor, at midler afsat til bestandsophjælpning i enkelte vandløbssystemer i løbet af året vil kunne konverteres til vandløbsrestaurering.

Fiskepleje-konsulent

Fiskeplejekonsulentordningen, der har til formål at yde rådgivning inden for hele det rekreative fiskeris område, videreføres. Fiskeplejekonsulentordningen blev fra 2009 forøget med 1½ årsværk. 1 årsværk inden for Ferskvandsområdet, hvor den nye konsulent primært virker som katalysator i forhold til såvel kommuners som lystfiskeres arbejde med vandløbsrestaurering. Et ½ årsværk er afsat til særlig rådgivning inden for Marin Fiskepleje, og skal primært oplyse og rådgive fritidsfiskere om marine fiskeplejerelevante emner i lokalområder og på regional plan.

Fiskepleje-håndbog

DTU, Aqua har etableret en internetbaseret "Håndbog i Fiskepleje". Håndbogen opdateres løbende med den nyeste viden inden for fiskeplejerelevante emner. Adressen er www.fiskepleje.dk.

Ferskvandsområdet

- Udsætninger** Den hidtidige Fiskeplejeindsats på ferskvandsområdet er gennemgået og videreføres i sin nuværende form, hvor bl.a. alle udsætningsplaner opfyldes fuldt ud, hvad angår yngel, ½-års og 1-års fisk. Mundingsudsætningerne vil også blive gennemført i hidtidigt omfang bortset fra i visse vestjyske vandløb.
- Dambrugsfisk** Anvendelsen af domesticerede ørred (dambrugsfisk) blev udfaset allerede i 2005, dvs. at alt udsætningsmaterialet nu er baseret på afkom af vildfisk.
- Budget** Nedenstående tabel viser det samlede aktivitetsbudget for ferskvandsområdet i 2014 og 2015.

Aktivitet	2014	2015
Bestandsophjælpning Laksefisk	11,6	11,2
Søer	0,4	0,4
Ørred og Laks i alt:	12,0	11,6
Projekter	7,6	7,7
Vandløbsrestaurering:	0,5	0,5
Samlet indsats:	20,1	19,8

Tallene er baseret på oplysninger fra bilag 3.

Bestandsop- hjælpning:

Laksefisk

Udsætningsaktiviteterne for ørred fortsættes i 2015 i deres nuværende form. Priserne på udsætningsmaterialet (ørred) er justeret lidt.

Udsætninger ifølge udsætningsplanerne (yngel, ½-års og 1-års) opfyldes. Mundingsudsætninger opfyldes bortset fra visse vestjyske vandløb. Ligeledes fortsættes de ekstra mundingsudsætninger ved Sjælland, Fyn og i Århusbugten med uændret økonomisk omfang.

Anbefalingerne vedrørende udsætninger af laks opfyldes fortsat som foreskrevet i den reviderede Laksehandlingsplan (Status for Laksehandlingsplanen, DFU, 1999).

Søer

De største ressourcer anvendes på udsætning af gedder, ørred, ål, krebs og sandart, nævnt efter økonomisk prioritet. Der foretages fortsat bestandsophjælpning i søer ned til 3 ha.

Vandløbs- restaurering

Som tidligere nævnt bidrager Fiskeplejen til den forstærkede vandløbsindsats, som har til formål at forbedre eller genetablere fiskenes passagemuligheder og gydeforhold, i vandløb. Ordningen med en særlig "lystfiskerpulje" fra fiskeplejemidlerne fortsættes.

Detaljeret aktivitetsbudget for disse aktiviteter fremgår af bilag 5 og 7.

Undersøgelser & forsknings- aktiviteter:

Igangværende projekter:

- Revision af udsætningsplaner for vandløbene fortsættes med den hidtidige ressource. Dvs. at den enkelte plan revideres med ca. 7 års intervaller.
- Effekten af habitatforbedringer evalueres.
- Årlig overvågning af et antal ørredbestande fordelt i hele landet.
- Projekt med fokus på laksefiskenes vandløbshabitater og effekten af vandløbsvedligeholdelse.
- En undersøgelse af genetisk struktur og lokale tilpasninger i danske ørredbestande, med henblik på at forbedre forvaltningen af arten.
- Udviklingen i fiskebestanden i restaurerede søer følges.
- Projekt vedr. smoltens passage og geddebestandens udvikling i nyetablerede vandløbsnære søer (Våde enge-projekter).
- Undersøgelse af sæsonmigrationen hos fisk i lavvandede søer.
- Aktiv forvaltning af fiskebestanden i menneskepåvirkede søer.
- Havørredens marine liv (vandring og overlevelse) belyses ved hjælp af avanceret mærketeknologi.
- Projekt, der fokuserer på de vestjyske laksebestandes bestandsudvikling og naturlige reproduktion, herunder genetiske undersøgelser i forbindelse med bestandsophjælpning af vestjyske laksebestande.
- Havørredbestandens udvikling i et vandløb følges i forbindelse med spærringssanering.
- Fangstjournal
- Effektvurdering af mundingsudsætninger
- Bærekapacitet for laks på delstrækninger og tilløb i de fire vandløb, som er omfattet af projektet, dvs. Storå, Skjern Å, Varde Å og Ribe Å.
- Effekten af støtteopdræt på den genetiske variation hos de vestjyske laks
- Effektvurderinger af mærkning af fisk

Projektet vedrørende marin adfærd hos nordatlantisk laks, der startede i 2011 er sat på "pause" i 2015 af hensyn til fiskeplejens samlede økonomi.

Detaljeret aktivitetsbudget for disse aktiviteter fremgår af bilag 7 og 8.

Ål

Igangværende projekter:

- Monitoringen af glasålvandringen fortsættes, ligesom undersøgelserne af ålens vækst og overlevelse på lokaliteter i forskellige vandløb og søer fortsætter.
- Undersøgelser af ålens populationsdynamik i ferskvand og saltvand.
- Monitorering af ålens svømmeblæreorm (*Anguillicola*) udbredelse.

Åleudsætning skal medvirke til bestandsgenopretning i henhold til Rådets Forordning (EF) Nr. 1100/2007 om foranstaltninger til genopretning af bestanden af europæisk ål samt den danske åleforvaltningsplan. (Fiskeplejen anvender ca. 0,75 mio. kr. til åleudsætninger i ferskvandsområder som bidrag til opfyldelse af åleforvaltningsplanen. Der forventes tilskud fra Den europæiske Fiskerifond på ca. 2,25 mio. kr. i henhold til bekendtgørelsen om tilskud til foranstaltninger til beskyttelse og udvikling af den akvatiske fauna og flora.)

Detaljeret aktivitetsbudget for disse aktiviteter fremgår af bilag 9.

Marin Fiskepleje

Den hidtidige fiskeplejeindsats på havområdet fortsætter med fokus på levesteder for fisk i kystnære områder og med vægt på aspekter som bærekapacitet og miljøfaktorer, og hvordan disse influerer på vækst og overlevelse af juvenile fisk i forskellige opvækstområder. I de kommende tre år er der endvidere fokus på levesteder for ål i de marine kystnære områder. Der foretages udsætninger af pighvar og skrubber på udvalgte lokaliteter. Det tilstræbes at udsatte fisk så vidt muligt stammer fra moderfisk fra samme område. Hvor det er muligt, købes fiskeyngel fra kommercielle anlæg. I de kommende år vil der fortsættes med at indfange moderfisk af pighvar i Østersøen med henblik på bestandsophjælpning i den vestlige Østersø.

Habitatrestaurering med brug af muslinger har været anvendt med nogen succes i Nørre Fjord i Helnæs Bugten. Her har man undersøgt mulighederne for at muslingebanker kan være med til at ophjælpe fiskebestandene lokalt. I de kommende år vil man dokumentere muslingebankers betydning og funktion for fisk og videreudvikle metoder til genetablering af muslingebanker samt dokumentere om denne form for habitatrestaurering har en positiv effekt på forekomsten af fisk i området. Genopretning af stenrev er en anden type af habitatrestaurering, som følges og monitoreres med indsats fra nøglefiskerprogrammet. I de kommende år vil der arbejdes videre med at forbedre og udvikle metoder og fremgangsmåder for habitatrestaureringer. Hensigten er at habitatrestaurering skal være et aktivt virkemiddel til at fremme fiskesamfundene i de kystnære områder.

Fangst-
registrering

Arbejdet vedrørende fangstregistrering blev i 2005 afløst af en mere stringent fangstregistrering foretaget af "nøgle-fiskere", dvs. fiskere med hvem, det er aftalt, at der fiskes med bestemte redskaber på en forudbestemt position, og at fisketiden og fiskehyppigheden ligeledes er forudbestemt. Dette vil give mere sammenlignelige data. Antallet af nøglefiskere og dermed steder, hvor der registreres fangster rundt omkring ved de danske kyster, er blevet væsentligt øget siden 2008. Temperaturloggere er blevet sat ud i forbindelse med fangstredskaberne på de fleste stationer. Der er oprettet en database for at holde styr på data: KFish. Der er snart 10 års data tilgængelig og der er nu mulighed for at bruge data for enkelte fiskearter som kvantitative indikatorer for miljøforholdene i de forskellige områder. Disse fiskeindikatorer indgår i et samlet sæt indikatorer for kystnære fiskesamfund i hele det Baltiske område.

Budget

Nedenstående tabel viser det samlede aktivitetsbudget for den marine fiskepleje i 2014 og 2015.

Aktivitet	2014	2015
Bestandsophjælpning	2,5	1,8
Projekter	1,8	1,8
Ål og helt i alt:	4,3	3,6
Køb af fisk	1,0	1,0
Projekter	2,7	2,5
Marine arter i alt:	3,7	3,5
Samlet indsats	8,0	7,1

Tallene er baseret på oplysninger fra bilag 4.

Udsætnings- aktiviteter:

Ål & Helt Der foretages åleudsætninger i marine/brakvandsområder for i alt ca. 400.000 kr.

Heltudsætningerne fortsætter i det nuværende omfang i Limfjorden, Nissum Fjord og Ringkøbing Fjord, samt Randers Fjord.

Egentlige marine arter Der foretages enkelte bestandsophjælpende udsætninger. Der afsættes et fast maksimalt beløb til indkøb af pighvar- og skrubbeyngel, der kan indkøbes fra kommercielle anlæg. Der vil endvidere blive produceret pighvar til udsætning i den vestlige Østersø.

Undersøgelser & forsknings- aktiviteter:

Igangværende projekter:

- Rådgivning inden for Marin Fiskepleje
- Bestandsophjælpling og administration.
- Fangstregistrering i de indre kystnære farvande ("nøgle-fiskere").
- Habitat egnethed med fokus på centrale opvækstområder for fladfisk.
- Ålens anvendelse af kystnære habitater.
- Marine habitatrestaureringsmetoder, herunder betydning af muslinge-banker som habitat for fisk.
- Undersøgelse af bestanden af helt og af fiskeri efter helt i Ringkøbing Fjord.

Detaljeret aktivitetsbudget for disse aktiviteter fremgår af bilag 10.

Basisdrift af Fiskeplejen

Budget Det fremskrevne budget for basisdrift af fiskeplejen fremgår af tabellen nedenfor:

Aktivitet	2014	2015
Rådgivning Ferskvand	0,5	0,6
Rådgivning Marin	0,7	0,7
DFU i alt	1,2	1,3
Adm. Registre og udsalg mv.	1,8	1,8
Porto, trykning af fisketegn mv.	1,3	1,3
NaturErhvervstyrelsens arbejde for Fiskeplejen	0,7	0,7
Systemdrift (NaturErhvervstyrelsen)	0,1	0,1
NaturErhvervstyrelsen i alt	3,9	3,9
Samlet basisdrift	5,1	5,2

Tallene er baseret på oplysninger fra bilag 5 og 6.

Basisdriftens omfang Basisdriften vedrører hovedsageligt NaturErhvervstyrelsens betalinger for ydelser i forbindelse med administration og opkrævning af lyst- og fritidsfiskertegn.

Endvidere er rådgivning inden for både ferskvand og saltvand, samt den samlede administrative ressource i forbindelse med DTU Aqua's administration af udsætninger mv. henlagt under dette område.

Fisketegn betales via internettet på: www.fisketegn.dk. Denne mulighed kan benyttes både af den enkelte private indbetaler og af de udsalgssteder, der indgår aftale med. Der er endvidere fortsat mulighed for betaling via PBS. Betaling via girokort udfases og er nu kun muligt for fisketegnsbetalere, som tidligere har betalt via girokort. Det betyder, at der ikke længere findes girokort på posthuse og postbutikker til første gangs betalere.

Lystfiskere kan endvidere købe fisketegn på mobiltelefonen via et mobilt site – m.fisketegn.dk. I løbet af 2015 forventes som noget nyt, at også fritidsfiskere kan købe fisketegn via mobiltelefonen. Her kan man endvidere hente oplysninger om fredningstider, mindstemål mv. Hvis fiskeren har GPS i sin telefon, kan fiskeren også orientere sig om fredningsbælter.

Oplysning om det fiskerinumner, der tildeles ved betalingen, er tilstrækkeligt bevis sammen med forevisning af legitimation.